

*Когда наука достигает какой-либо вершины,
с нее открывается обширная перспектива
дальнейшего пути.*

С. И. Вавилов

Механізм регулювання економіки

УДК 330.88:316.42:304.5

JEL Classification: A14; O21; Q01

СУСПІЛЬСТВО, ЕКОНОМІКА, ІНФОКОМУНІКАЦІЇ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ (у двох частинах)

Гребенніков В. О.

Проведено системне уточнення основних суспільствознавчих термінів "суспільство", "економіка", "інфокомунікації", "сталий розвиток", яке необхідне для застосування системного підходу до визначення і реалізації шляхів майбутнього розвитку України. Наявна різноманітність визначень цих термінів у численних публікаціях і офіційних документах веде до несистемних поставлень цілей і завдань розвитку не тільки окремих країн, але й міжнародної політики розвитку.

У першій частині статті шляхом узагальнювального аналізу публікацій удалося конкретизувати визначення термінів "суспільство", "економіка" та "інфокомунікації". Конкретизацію визначення терміна "сталий розвиток" на сьогодні виконати неможливо з огляду на зміну в часі сенсового наповнення цього терміна в публікаціях і міжнародних документах. Загальновизнаним є лише його узагальнене визначення за звітом відомої Комісії Брундтланд, зроблене ще в 1987 році. Згідно з останніми рекомендаціями ООН щодо конкретизації цілей і стратегії сталого розвитку, кожна країна має розробляти власну стратегію розвитку, конкретизуючи концепцію сталого розвитку, відповідно до власних умов і можливостей. Така міжнародна політика, як свідчать результати аналізу публікацій, уже тривалий час не дає можливості впровадити принципи сталого розвитку в соціально-економічну практику. Як наслідок, світ загалом упевнено рухається до еколого-соціально-економічного колапсу, який прогнозують на другу половину XXI століття.

У другій частині статті за результатами аналізу публікацій та уточнення основних суспільствознавчих термінів зроблено спробу системного поставлення цілей і завдань майбутнього розвитку України, орієнтовану на максимально ефективну підготовку українського суспільства до настання світового колапсу, виходячи із умов і можливостей, що склалися. Найоптимальнішим виявляється варіант відмови від ліберально-ринкової стратегії розвитку України на користь власної стратегії розвитку. Така стратегія має передбачати вдосконалення суспільного устрою за принципами сталого розвитку та мінімальний рівень споживання ресурсів.

Ключові слова: суспільство, економіка, інфокомунікації, сталий розвиток, суспільний устрій, споживання, стратегія розвитку.

**ОБЩЕСТВО, ЭКОНОМИКА, ИНФОКОММУНИКАЦИИ
И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ УКРАИНЫ**

(в двух частях)

Гребенников В. А.

Проведено системное уточнение основных обществоведческих терминов "общество", "экономика", "инфокоммуникации", "устойчивое развитие", которое необходимо для применения системного подхода к определению и реализации путей будущего развития Украины. Существующее разнообразие определений этих терминов в многочисленных публикациях и официальных документах ведет к несистемным постановкам целей и задач развития не только отдельных стран, но и международной политики развития.

В первой части статьи путем обобщающего анализа публикаций удалось конкретизировать определения терминов "общество", "экономика" и "инфокоммуникации". Конкретизацию определения термина "устойчивое развитие" сегодня выполнить невозможно по причине изменения во времени смыслового наполнения этого термина в публикациях и в международных документах. Общеизвестным является лишь его обобщенное определение по отчету известной Комиссии Брундтланд, сделанное еще в 1987 году. В соответствии с последними рекомендациями ООН относительно конкретизации целей и стратегии устойчивого развития, каждая страна должна разрабатывать собственную стратегию развития, конкретизируя концепцию устойчивого развития в соответствии со своими условиями и возможностями. Такая международная политика, как показывают результаты анализа публикаций, уже длительное время не дает возможности внедрить принципы устойчивого развития в социально-экономическую практику. Как результат, мир в целом уверенно движется к эколого-социально-экономическому коллапсу, прогнозируемому на вторую половину XXI столетия.

Во второй части статьи по результатам анализа публикаций и уточнения основных обществоведческих терминов сделана попытка системной постановки целей и задач будущего развития Украины, ориентированная на максимально эффективную подготовку украинского общества к наступлению мирового коллапса, исходя из сложившихся условий и возможностей. Самым оптимальным оказывается вариант отказа от либерально-рыночной стратегии развития Украины в пользу собственной стратегии развития. Такая стратегия должна предполагать усовершенствование общественного устройства по принципам устойчивого развития и минимальный уровень потребления ресурсов.

Ключевые слова: общество, экономика, инфокоммуникации, устойчивое развитие, общественное устройство, потребление, стратегия развития.

**SOCIETY, ECONOMY, INFOCOMMUNICATIONS AND SUSTAINABLE
DEVELOPMENT OF UKRAINE**

(in two parts)

V. Hrebennikov

Systemic close definitions of the main society-science terms "society", "economy", "infocommunications", "sustainable development" have been presented, which is needed for employment of a systemic approach to designing and implementation of Ukraine's development ways. The diversity of definitions of these terms in publications and official documents leads to non-systemic setting of development goals and targets for both some countries and international development policy.

The first part of the research presents concretized definitions of the terms "society", "economy" and "info-communications" got through a generalized analysis of publications. The concretization of the definition of the term "sustainable development" cannot be fulfilled today because of the sense alteration that the term has undergone in publications and international documents in the time flow. Its generalized definition that was done in 1987 in the report of the famous Brundtland Commission is only acknowledged. In line with the latest UN recommendations concerning the goals and targets of sustainable development, every country must design its own development strategy by detailing the sustainable development concept in accordance with its own conditions and possibilities. This kind of international policy, as shown by the results of the publications analysis, has long prevented from implementation of the sustainable development framework in the socio-economic practice. This results in the world's fast moving to the ecological-socio-economic collapse forecasted for the second half of the 21st century.

The second part of the research based on the analysis of publications and close definitions of the main society-science terms, presents a systemic design of the goals and targets of Ukraine's development oriented to the most efficient preparation of the Ukrainian society to the coming world collapse, proceeding from the existing conditions and possibilities. The best way possible for Ukraine's development seems to be abandoning the liberal-market development strategy in favor of its own development strategy. This kind of strategy must aim to improve the social order on the principles of sustainable development and minimum consumption of resources.

Keywords: society, economy, infocommunications, sustainable development, social order, consumption, development strategy.

Частина 2 Систематизація питань розвитку України

У цій частині статті зроблено спробу застосування результатів, визначених у першій частині статті (аналіз сенсу та уточнення визначень основних суспільствознавчих термінів), до системного поставлення цілей і шляху майбутнього розвитку України. Із цією метою проаналізовано діючі в Україні системні основи розвитку, визначено (із використанням результатів аналізу першої частини) головну мету довгострокового розвитку, коротко окреслено основні варіанти шляхів такого розвитку й обрано найбільш доцільний варіант, який передбачає максимальне застосування принципів сталого розвитку та підготовку українського суспільства до неминучого настання світового колапсу у другій половині XXI століття. У висновках окреслено основні результати систематизації питань розвитку України та напрями подальших робіт із використання визначених у статті результатів.

Розвиток України як самостійної держави має відносно коротку історію (із 1991 року) і теоретично (згідно з Конституцією та законодавством України) має відбуватися за принципами системного, централізованого, науково обґрунтованого програмно-цільового прогнозування та планування соціально-економічного розвитку країни. Ці принципи практично без змін успадковані законодавством України від законодавства СРСР. Системну основу такого процесу розвитку України визначено спеціальним Законом України [1].

Унаслідок безперервних економіко-політичних криз упродовж незалежного існування України, ці принципи практично не застосовувались. Розвиток України відбувається на основі короткострокового планування – за щорічними циклами підготовки Кабміном, обговоренням і ухваленням Верховною Радою закону України про державний бюджет на n-й рік, наступним виконанням Державного бюджету України Кабміном та звітуванням Кабміну перед Верховною Радою про виконання державного бюджету за минулий рік. Поставлення

і реалізація середньо- та довгострокових цілей і завдань соціально-економічного розвитку України відсутні.

Системну основу розвитку України (Закон України [1]) неодноразово коригували й доповнювали депутати Верховної Ради України, однак це практично не вплинуло ні на системність, ні на напрями, ні на результативність розвитку України. Найбільш радикальні спроби коригування системної основи розвитку України було зроблено в 2010 та 2011 роках: до Верховної Ради України було внесено законопроекти, які істотно посилювали системну основу розвитку України за рахунок уведення й регламентування процесів стратегічного планування соціально-економічного розвитку України на середньо- та довгострокову перспективу [2; 3].

Сутність пропонованих цими законопроектами змін у системній основі розвитку України наочно демонструють наявні в них набори документів державного стратегічного планування на різні часові горизонти.

Так, на довгостроковий період (більше п'яти років) розробляють стратегії розвитку України та її регіонів.

На середньостроковий період (від трьох до п'яти років) розробляють: плани соціально-економічного розвитку України та її регіонів, районів і міст; прогноз державного і місцевих бюджетів України на наступні за плановим два бюджетних періоди; державні цільові, регіональні й місцеві програми (в окремих випадках можуть розробляти на більш тривалий строк); плани діяльності центральних органів виконавчої влади; плани розвитку державних господарських об'єднань, державних акціонерних компаній, державних холдингових компаній; основні засади грошово-кредитної політики.

На короткостроковий період (один рік) розробляють: основні напрями економічної та бюджетної політики; Державний бюджет України; місцеві бюджети; річні фінансові плани державних підприємств, господарських товариств, у статутному (складеному) капіталі яких більше ніж 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі; прогнозні баланси попиту та пропозиції товарів і послуг.

На жаль, ні один із цих законопроектів не став Законом України.

Поточну ситуацію із системністю процесів розвитку України досить докладно проаналізовано в роботі [4]. Автори роботи доходять до таких невтішних висновків:

1) сьогодні дії уряду та окремих міністерств мають хаотичний та непогоджений характер. Більшість із них продиктовано тимчасовими економічними чи соціальними проблемами, політичною доцільністю або корпоративними інтересами окремих владних груп, часто суперечать задекларованому курсу реформ, довгостроковим цілям стабілізації та економічного зростання;

2) сьогодні стратегічне планування не стало дієвим інструментом державного управління соціально-економічним розвитком;

3) вирішення завдання створення системи стратегічного планування потребує системного підходу та перебуває насамперед у законодавчій площині.

4) необхідні інституційні зміни, які створюють таку систему, у якій кожна гілка влади, кожна державна структура буде брати участь у розробленні стратегії та буде відповідальною за її виконання, відповідно до своєї компетенції;

5) необхідний такий розподіл різних функцій між владними структурами, щоб стратегічне планування перетворилося на об'єктивний процес, який залежатиме лише від національних пріоритетів та інтересів народу, а не окремих владних груп і політичних сил.

Ці висновки роботи [4] є актуальними й сьогодні, у 2016 році, незважаючи на те, що за час із моменту написання статті [4] в Україні здійснилися кардинальні політичні зміни та виконано значний обсяг системних робіт зі стратегічного розвитку України в межах підготовки, підписання та схвалення Верховною Радою України Договору про асоціацію України з ЄС [5], а також підготовки й реалізації Коаліційної угоди основних політичних сил України [6] та розроблення й ухвалення Стратегії сталого розвитку України [7]. Основним системним стрижнем цих робіт є копіювання досвіду неоліберального розвитку країн ЄС та США для України та спрямовування розвитку України шляхом західної ліберально-ринкової демократії.

Очевидно, що вектор європейського шляху розвитку дістав останніми роками значну підтримку в Україні тому, що рівні добробуту й охорони прав людини в західноєвропейських країнах є значно вищими за вітчизняні. Низький рівень добробуту й охорони прав людини в Україні вже чверть століття обумовлено високим рівнем корупції та злочинності, що має глибоке коріння в моральних основах і ментальності бізнес-активних верств населення України. Копіювання західноєвропейського соціально-економічного устрою та шляху розвитку видавалося для переважної частини населення й новонародженого буржуазного класу України дієвим виходом із цивілізаційного глухого кута, у якому опинилася незалежна держава Україна. Цим самим створилися умови для назрівання та здійснення Революції гідності.

Однак, як можна побачити з матеріалів розділу цієї статті, західний світ розвинутих країн сам є несталим, оскільки рівень споживання товарів і послуг у цих країнах вже перейшов екологічно прийнятні масштаби. Цей рівень споживання підтримують за рахунок експлуатації природних ресурсів більшої решти країн світу, а ліберально-ринкова модель соціально-економічного розвитку веде світ до неминучого колапсу [8]. Ураховуючи це, просте копіювання західних зразків соціального устрою та шляхів розвитку для України є проблематичним. Досить вірогідно, що може настати нове розчарування основною частиною українського суспільства обраним західноєвропейським напрямом розвитку – після ближчого знайомства із західними цінностями у своїй країні.

У зазначених обставинах для України знов стає необхідним визначення мети та шляху власного розвитку на середню (від трьох до п'яти років), довгострокову (більше від п'яти років) і далеку (більше від 20 років) перспективу як основи систематизованого розвитку України для сучасних і наступних поколінь її населення. Не вдаючись у подобиці та багатоваріантність, метою розвитку українського суспільства доцільно обрати гармонізацію суспільних відносин, що передбачає вільний розвиток і гідне існування кожного члена суспільства в гармонії із природою. Досягнення такої мети можливо такими чотирма принципово різними шляхами розвитку України:

1) продовження дії наявної власної короткострокової стратегії розвитку (із деякими вдосконаленнями), яка максимально адаптована до умов України, але далека від оптимальної та не враховує неминучий світовий колапс;

2) копіювання неоліберально-ринкової стратегії розвитку країн ЄС та США, яка погано адаптована до умов України й також не враховує неминучий світовий колапс;

3) створення тимчасової власної неоліберально-ринкової стратегії розвитку на період до настання колапсу світового розвитку, яка добре адаптована до умов України та враховує неминучий світовий колапс;

4) створення власної стратегії майбутнього розвитку на довгострокову й далеку перспективу, яка ґрунтується на етиці та принципах сталого розвитку і враховує майбутній світовий колапс.

Очевидно, що важливий для українського суспільства вибір шляху розвитку не може бути зроблено політиками й народом України без проведення ретельних, багатоваріантних наукових досліджень сценаріїв розвитку України та широкого обговорення їх результатів. Прикладом для цих досліджень можна обрати ті, що лягли в основу доповіді для Римського клубу [9], сформулювали пропозиції для доопрацювання цілей сталого розвитку для ООН [10] або пояснили причини розквіту й загибелі земних цивілізацій [11]. Обмежені рамки цієї статті, яка має на меті тільки означити принциповий взаємозв'язок між винесеними в заголовок термінами, не дозволяють заглиблюватися у проведення таких досліджень та аналіз їх результатів. Доведеться обмежитись лише коротким коментарем сутності й очевидних наслідків зазначених можливих основних шляхів розвитку України та на цій основі зробити припущення щодо найбільш доцільного шляху розвитку.

Продовження дії наявної власної короткострокової стратегії розвитку потребує мінімальних зусиль для систематизації розвитку України. Необхідно тільки домогтись виконання чинних положень законодавства України щодо складання органами державної влади планів (програм) соціально-економічного розвитку України та її адміністративних одиниць, затвердження планів на відповідних рівнях і подальшої їх реалізації в межах бюджетних коштів і коштів добровільних внесків приватного сектору в соціально-економічний розвиток України. Як і сьогодні в українському суспільстві пануватиме етика "домінування-підкорення" з відповідною мораллю суспільних верств та ліберально-ринкова економіка. Зростатиме майнова та правова нерівність між соціальними верствами українського суспільства. Як наслідок, зростатиме невдоволення основної частини суспільства України своїм сьогоденням і перспективою. Про стабільність і сталість такого суспільства в майбутньому не може бути й мови. Україна вже не раз переживала у своїй історії наслідки впровадження етики "домінування-підкорення" та значного майнового розшарування основних верств свого суспільства. Систематизація розвитку України за таким шляхом може призвести українське суспільство до колапсу вже в середньостроковій перспективі – до настання світового колапсу.

Копіювання неоліберально-ринкової стратегії розвитку країн ЄС та США потребуватиме значних зусиль для реалізації цієї стратегії в Україні. Окрім очевидних зусиль на гармонізацію всього законодавства ЄС із законодавством України та переведення економічних відносин і судової системи суспільства на оновлене ліберально-ринкове законодавство, значних зусиль потребуватиме культивування більш гуманних відносин між розшарованими за майновим і правовим станом верствами українського суспільства. Крім того, значні зусилля будуть необхідні для вбудовування економіки України в міжнародну систему "домінування-підкорення" на боці "панівних" країн, оскільки це викликати опір як "панівних" (розвинених) країн, унаслідок зменшення їх експлуаторської ренти, так і "підкорених" країн (тих, що розвиваються), унаслідок появи нової "панівної" країни, яка вимагатиме додаткових ресурсів від "підкорених". Результатом обрання такого шляху розвитку, очевидно, може стати швидкий підйом (у середньо- та довгостроковій перспективі) добробуту українського суспільства, деяке зменшення майнового та правового розшарування між верствами суспільства і відповідне зменшення напруженості у відносинах між розшарованими верствами суспільства. Такі соціально-економічні досягнення можна було б розглядати як безперечний успіх у розвитку України. Однак копіювання західного несталого шляху розвитку є хибним для України, оскільки він не передбачає настання світового колапсу і, відповідно, не дає можливості належним чином підготуватись до нього. Обрання такого шляху розвитку допоможе Україні просто увійти до групи "панівних" країн і разом із ними відтягувати впровадження радикальних змін для переходу на екологічно сталий шлях розвитку та рухатися до світового колапсу. Реальну підготовку до світового колапсу замінюватимуть масованою риторикою щодо необхідності в систематизації світового розвитку, впровадження принципів сталого розвитку та боротьби зі змінами клімату, як це роблять розвинені країни вже протягом 40 років. Із настанням колапсу, цілком очевидно, втрачає країни із слабкою економікою, до яких належить Україна, будуть значно трагічнішими, ніж втрачає розвинуті країни Заходу.

Отже, цей варіант закриває перспективи розвитку (а може, і перспективу існування) для майбутніх поколінь українського суспільства. Саме тому, цей варіант не є варіантом майбутнього розвитку для України і його не можна сприймати як прийнятний.

Створення тимчасової власної неоліберально-ринкової стратегії розвитку, адаптованої до умов України, яка враховує неминучий світовий колапс, є проміжним, компромісним варіантом плавного переходу від наявної в Україні системи короткострокового розвитку до системи екологічно сталого розвитку далекої перспективи. Часові межі такої системи можуть становити 15 – 20 років – до появи явних ознак настання світового колапсу. Головними характеристиками такого шляху розвитку, очевидно, будуть:

- зменшення майнового, споживчого та правового розшарування верств населення України;
- обмеження ліберально-ринкової етики й моралі цілями збереження України та підготовки її до виживання в період світового колапсу;
- повільні темпи підвищення добробуту (споживання) населення;
- високі темпи розвитку людського потенціалу;
- визначення й неухильне дотримання межі експлуатації природних ресурсів України;
- максимальне збереження та рекреація природних ресурсів;
- зменшення зовнішніх продуктивних зв'язків України з іншими країнами.

Обрання й реалізація такого шляху розвитку, окрім суто прагматичних результатів для України, буде слугувати гарним прикладом (моделлю) переходу розвинених країн світу до екологічно сталого розвитку. Прямуювання цим шляхом країн світу, які найбільше споживають, істотно зменшить гостроту світових проблем та інтенсивність світового колапсу.

Створення власної стратегії сталого розвитку є найбільш радикальним шляхом вирішення комплексу соціально-економічних і екологічних проблем України та підготовки до настання світового колапсу. Обираючи та реалізуючи його, Україна стає в авангарді світового процесу розвитку, демонструючи реальність екологічно сталого розвитку окремого суспільства. Головними характеристиками такого шляху, очевидно, мають бути:

- заміна ліберально-ринкової етики й моралі на етику та мораль сталого розвитку [12];
- заміна ліберально-ринкової економіки на економіку сталого розвитку (економіку природно обмежених потреб);
- вирівнювання споживчого, майнового та правового стану всіх верств населення;
- високі темпи розвитку людського потенціалу;
- визначення й неухильне дотримання межі експлуатації природних ресурсів України;
- максимальне збереження та рекреація природних ресурсів;
- зменшення зовнішніх продуктивних зв'язків України з іншими країнами.

Упровадження такого шляху розвитку потребуватиме найбільших зусиль, порівняно з іншими наведеними варіантами шляху розвитку, особливо на рівні найбільш заможних (елітних) верств населення України. Однак, ураховуючи низький середній рівень споживання більшої частини українського суспільства загалом та невдоволення цією більшістю існуванням надмірно заможних верств у неможливому суспільстві України, цей шлях розвитку є економічно й соціально реальним. Ураховуючи зазначене, такий шлях розвитку є сенс обирати як основний, не вдаючись до створення власної ліберально-ринкової, орієнтованої на настання світового колапсу системи розвитку. Він найкраще підготує українське суспільство до виживання в умовах світового колапсу та подальшого існування за принципами сталого розвитку.

Підсумовуючи результати аналізу публікацій і проміжних висновків, викладених в обох частинах статті, можна сформулювати такі головні висновки:

- 1) відповідно до зроблених у цій статті уточнень основних суспільствознавчих термінів і матеріалів із огляду публікацій за тематикою сталого розвитку, основними характеристиками сталого суспільства мають бути:
 - утворення спільноти людей у результаті історичного розвитку;
 - суб'єкти суспільства (індивіди, групи, етноси, класи, нації) усвідомлюють свою належність до цієї спільноти, визнають доцільність колективної співпраці та співжиття, визнають систему влади цієї спільноти;
 - раціональне управління процесами виробництва й розподілу суспільного продукту;
 - залежність від свого природного довкілля, а також від продуктивно-інформаційних зв'язків із іншими спільнотами;
 - економічна система суспільства забезпечує створення й обмін у суспільстві продуктів, необхідних для функціонування та розвитку суспільства;
 - інфокомунікації забезпечують удосконалення організації суспільства, підвищення ефективності суспільної праці й економічної системи суспільства, управління процесами функціонування та розвитку суспільства;
 - розвиток суспільства жорстко обмежено умовою задоволення потреб сьогодення часу без створення

ризик для здатності майбутніх поколінь суспільства задовольняти їхні власні потреби;

забезпечено незначну майнову та правову нерівність між суб'єктами суспільства;

2) готових універсальних моделей сталого розвитку не існує. Тому Україні необхідно терміново розробити власну науково обґрунтовану модель майбутнього розвитку, яка б урахувала неминуче настання в далекій перспективі світового колапсу, результати міжнародного процесу реалізації принципів сталого розвитку та стабілізації клімату, а також можливості власної ресурсної бази та власного людського потенціалу;

3) модель майбутнього розвитку України не можна шукати у класі моделей сталого розвитку, оскільки вона має передбачати розвиток України в умовах несталого розвитку світу загалом, а саме в умовах настання світового колапсу;

4) для кращої підготовки до неминучого настання світового колапсу та мінімізації втрат українського суспільства в разі його настання модель майбутнього розвитку України має передбачати швидкі темпи реалізації основних принципів сталого розвитку, особливо щодо обмеження споживання природних ресурсів (як своїх, так і імпортованих), а також упровадження принципів майнової та правової рівності членів суспільства.

Висновки й матеріали здійсненого системного уточнення основних суспільствознавчих термінів відкривають широкий фронт діяльності з дослідження й реалізації шляхів майбутнього розвитку України та створюють системну основу для цієї діяльності. У цій визначальній, тривалій і багатоплановій діяльності мають брати участь усі фахові й соціальні групи українського суспільства, створюючи, обговорюючи та здійснюючи глибокі та ефективні заходи нової стратегії розвитку.

З огляду на багатоплановість, обшир та системну складність такої діяльності, провідною її ланкою має стати комплексна наукова й науково-технічна (ННТ) сфера українського суспільства. ННТ-сфера, концентруючи найкращі інтелектуальні сили суспільства, дасть змогу ретельно оцінити наявні проблеми розвитку України, дослідити та змодельувати можливі стратегії розвитку, обґрунтувати й запропонувати суспільству найбільш оптимальну стратегію у формі комплексу заходів, плану їх здійснення та ресурсних потреб. Із цією метою необхідно термінове збільшення фінансування ННТ-сфери в Україні до рівня, не меншого, ніж у провідних економіках світу або країнах, що швидко розвивалися (3 – 5 % від обсягу ВВП).

Безумовно, пріоритетною тематикою досліджень відродженої ННТ-сфери мають стати питання розроблення й реалізації стратегії майбутнього розвитку України за етикою та принципами сталого розвитку. Тим самим, у межах українського суспільства буде конкретизовано сенс загального поняття "сталий розвиток", яке протягом уже кількох десятиліть не піддають конкретизації на міжнародному рівні.

Література: 1. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України № 1602-III від 23.03.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/1602-14>. 2. Про державне прогнозування та стратегічне планування в Україні : Законопроект № 6198 від 16.03.2010 р. / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=37295>. 3. Про державне стратегічне планування : Законопроект № 9407 від 03.11.2011 р. / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/4002-VI>.

4. Свистович М. Стратегічне планування в Україні: історія та проблеми впровадження / М. Свистович // Вісник НАДУ. – 2012. – № 2 (8). – С. 46–51. 5. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України № 1678-VII від 16.09.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/1678-18>. 6. Угода про коаліцію депутатських фракцій "Європейська Україна" / Верховна Рада України восьмого скликання. Прийнято 27.11.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001602-15>. 7. Стратегія сталого розвитку "Україна – 2020". Затверджено Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/5/2015>. 8. Turner G. Is Global Collapse Imminent? An Updated Comparison of The Limits to Growth with Historical Data [Electronic resource] / G. Turner // MSSI Research Paper. – 2014. – No. 4. – Melbourne Sustainable Society Institute, The University of Melbourne. – Access mode : www.sustainable.unimelb.edu.au. 9. The Limits to Growth: a Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind / D. H. Meadows, D. L. Meadows, J. Randers et al. – N. Y. : Potomac Associates, 1972. – 205 p. 10. Review of Targets for the Sustainable Development Goals: The Science Perspective / International Council for Science (ICSU). – Paris : s. n., 2015. – 88 p. 11. Motesharrei S. Human and nature dynamics (HANDY): Modeling inequality and use of resources in the collapse or sustainability of societies / S. Motesharrei, J. Rivas, E. Kalnay // Ecological Economics. – 2014. – Vol. 101. – P. 90–102. 12. Марушевський Г. Б. Етика збалансованого розвитку / Г. Б. Марушевський. – К. : Вид-во "Центр екологічної освіти та інформації", 2008. – 435 с.

References: 1. Pro derzhavne prohnozuvannya ta rozroblennia program ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy : Zakon Ukrainy No. 1602-III vid 23.03.2000 r. [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon.rada.gov.ua/go/1602-14>. 2. Pro derzhavne prohnozuvannya ta stratehichne planuvannya v Ukraini : Zakonoproekt No. 6198 vid 16.03.2010 r. / Verkhovna Rada Ukrainy [Electronic resource]. – Access mode : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=37295>. 3. Pro derzhavne stratehichne planuvannya : Zakonoproekt No. 9407 vid 03.11.2011 r. / Verkhovna Rada Ukrainy [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon.rada.gov.ua/go/4002-VI>. 4. Svystovych M. Stratehichne planuvannya v Ukraini: istoriia ta problemy vprovadzhennia // Visnyk NADU. – 2012. – No. 2 (8). – P. 46–51. 5. Pro ratyfikatsiiu Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odnieiiu storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyim derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony : Zakon Ukrainy No. 1678-VII vid 16.09.2014 r. [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon.rada.gov.ua/go/1678-18>. 6. Uhoda pro koalitsiiu deputatskykh fraktsii "Yevropeiska Ukraina" / Verkhovna Rada Ukrainy vosmoho sklykannia. Pryiniato 27.11.2014 r. [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001602-15>. 7. Stratehiia staloho rozvytku "Ukraina – 2020". Zatverdzheno Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 12.01.2015 r. No. 5/2015 [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon.rada.gov.ua/go/5/2015>. 8. Turner G. Is Global Collapse Imminent? An Updated Comparison of The Limits to Growth with Historical Data [Electronic resource] / G. Turner // MSSI Research Paper. – 2014. – No. 4. – Melbourne Sustainable Society Institute, The University of Melbourne. – Access mode : www.sustainable.unimelb.edu.au. 9. The Limits to Growth: a Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind / D. H. Meadows, D. L. Meadows, J. Randers et al. – N. Y. : A Potomac Associates, 1972. – 205 p. 10. Review of Targets for the Sustainable Development Goals: The Science Perspective / International Council for Science (ICSU). – Paris : s. n., 2015. – 88 p. 11. Motesharrei S. Human and nature dynamics (HANDY): Modeling inequality and use of resources in the collapse or sustainability of societies / S. Motesharrei, J. Rivas, E. Kalnay

// Ecological Economics. – 2014. – Vol. 101. – P. 90–102. 12. Marushevskiy H. B. Etyka zbalansovanoho rozvytku / H. B. Marushevskiy. – K. : Vyd. "Tsentr ecolohichnoi osvity ta informatsii", 2008. – 435 p.

ского института связи Государственной администрации специальной связи и защиты информации Украины (ул. Соломенская, 3, г. Киев, Украина, 03680, e-mail: hreben@ukr.net).

Інформація про автора

Information about the author

Гребенніков Валерій Олександрович – канд. техн. наук, провідний науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту зв'язку (УНДІЗ) Державної адміністрації спеціального зв'язку і захисту інформації України (вул. Солом'янська, 3, м. Київ, Україна, 03680, e-mail: hreben@ukr.net).

V. Hrebennikov – PhD in Engineering, Leading Researcher of the Ukrainian Research Institute for Communication of the State Administration for Special Communications and Information Protection of Ukraine (3 Solomianska St., Kyiv, Ukraine, 03680, e-mail: hreben@ukr.net).

Информация об авторе

Гребенников Валерий Александрович – канд. техн. наук, ведущий научный сотрудник Украинского научно-исследователь-

*Стаття надійшла до ред.
10.12.2015 р.*

УДК 336.051

JEL Classification: E51; O30; O44

СТРАТЕГІЧНІ ОСНОВИ КРЕДИТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ У ЄВРОПІ

**Діба О. М.
Гернего Ю. О.**

Звернуто увагу на стратегічні основи кредитування інноваційних проектів. Виокремлено типи, основний зміст і можливі результати використання різних інноваційних, а також кредитних стратегій.

Обґрунтовано погляди класиків політичної економії на сутність та природу інноваційних стратегій, доцільність їх використання в сучасній практиці. На основі досліджень природи фінансових стратегій визначено особливості кредитних стратегій, які все ще залишаються недостатньо дослідженими на макрорівні.

Поєднано теоретичні положення дослідження інноваційних і кредитних стратегій із практикою кредитування інноваційних проектів окремих європейських країн. Крім того, співставлено тенденції інноваційного розвитку зарубіжних країн із динамікою та можливостями їх кредитних систем. На основі статистики провідних міжнародних організацій звернуто увагу на позиції національних економік на міжнародних кредитних та інноваційних ринках. Досліджено можливості співставлення, а також взаємодії конкретних видів інноваційних стратегій із національними особливостями кредитування.

На основі побудованої авторами матриці стратегічних основ кредитування інноваційних проектів окремих європейських країн надано ряд рекомендацій щодо заходів і можливостей для вдосконалення національних інноваційних та кредитних стратегій. На думку авторів, це деякою мірою дозволить зберегти, стабілізувати та поліпшити місце національних економічних систем на міжнародних ринках. Зроблено висновки щодо стратегічних основ кредитування інноваційного розвитку окремих європейських країн. Зазначено важливість використання практик і досвіду цих країн для стратегічного розвитку інноваційної та кредитної складових частин економіки України.

Ключові слова: інноваційні стратегії, фінансові стратегії, кредитні стратегії, інновація, фінансування, кредит.